

Biar (Alt Vinalopó).

D. TEMPS

Alacant a part, encara

Fa vora 45 anys que Josevicente Mateo va escriure 'Alacant a part', radiografia d'una província peculiar com poques. La línia Biar-Busot, fruit del tractat d'Almirra, dividí el nord del sud durant més de mig segle i n'augmentà la complexitat. Les línies mestres de l'obra de Mateo encara són vigents.

“E n comptes de citar-nos, com Déu mana, en qualsevol taverna de vi barat i estimulant, vam haver d'anar a casa seva. Va ser una experiència reveladora. [...] Als prestatges de Josevicente Mateo hi havia una quantitat sorprenent de llibres en català. Que els llibres en català arribin a Alacant ja és insòlit; que allí en compri

un murcià i no pocs ni mal triats, va semblar-me un prodigi o una aberració... Una aberració? La paraula no és excessiva. Qui ho hauria imaginat, això: un foraster a Alacant, a Alacant precisament, que es preocupava per llegir Josep Pla i Gaziol, Salvador Espriu i Carles Riba?”

Joan Fuster va descriure així la seua primera trobada amb Josevicente Mateo,

que aquell 2 de febrer del 1963 estava refredat i no podia eixir de casa. Feia temps que el volia conèixer en persona, i la cita superà totes les seues expectatives. Hi va trobar un murcià de naixement i alacantí d'adopció arrelat al país, conscient de les maltempsades que la història havia reservat a la província en qüestió. A instàncies de Fuster, Mateo escrigué *Alacant a part* –publicat el 1966 per 3i4–, un opuscle de lectura obligada per a qui vulga endinsar-se en la realitat alacantina, plural com poques hi ha a l'estat espanyol. Si de cas, només tan diversa com ho és Navarra. Un Alacant que queda lluny de Barcelona, però que tampoc no és a prop de València, un Alacant on, segons que va deixar escrit Fuster, “hi ha en joc la unitat del país, hi ha en tràmit un episodi alarmant de la nostra crisi idiomàtica”.

L'assagista suecà sempre veié clar que el *problema* alacantí anava íntimament lligat a la primera i a la segona conquestes. El 26 de març del 1244, Jaume I i el seu gendre –el futur Alfons X– van traçar les fronteres de la corona catala-

Busot (Alacanti).

F. TIMPS

no-aragonesa amb Castella. Pel sud, la línia divisòria començava al port de Biar i moria a Aigües de Busot, a tocar de la mar. Seixanta anys més tard, el 1304, i amb Jaume II de monarca, la concòrdia de Torrellas afegia definitivament aquelles terres –s’hi destacaven les actuals Alacant, Elx i Oriola– al Regne de València. “Aquella soldadura no va ser –no pogué ser– massa ferma”, digué Fuster.

Certament, Alacant no ha deixat de viure “a part” de la resta del país. Destinació habitual d’immigració de tota mena, la Marina mirava cap a València mentre Oriola mirava cap a Múrcia, d’on depenia episcopalment. Producte de la diversa repoblació, hi ha municipis castellanoparlants i catalanoparlants separats per un carrer –el cas d’Elda i Petrer és paradigmàtic–, hi ha secà al nord i regadiu al sud, hi ha mar i muntanya, hi ha l’Elx industrial i l’Alacant que ha acollit comerciants de mig Europa. Hi ha la *playa de Madrid*, el *puta València!* i els intents de crear la *comunidad del sureste* amb Albacete, Múrcia i Almeria, sí,

però també un sentiment de valencianitat molt fort al voltant de la principal ciutat: a Mutxamel, a Sant Joan d’Alacant, a Sant Vicent del Raspeig, al Campello. Hi ha la base industrial de Cocentaina i Alcoi –la *petita Barcelona*– i la dèria pel turisme de Benidorm i Torrevella... “No sé quants Alacants coexisteixen, amb concert resignat o rebel, dins l’oficial i visible. Barreres d’idioma, d’història, de geografia, d’economia, trinxen fins a polvoritzar-la una circumscripció de planta física reduïda”, resumia Josevicente Mateo a *Alacant a part*. I, en efecte, parlem d’una demarcació petita, la que fa 41 de les 50 que hi ha a l’estat espanyol, però la quarta quant a població: la quarta.

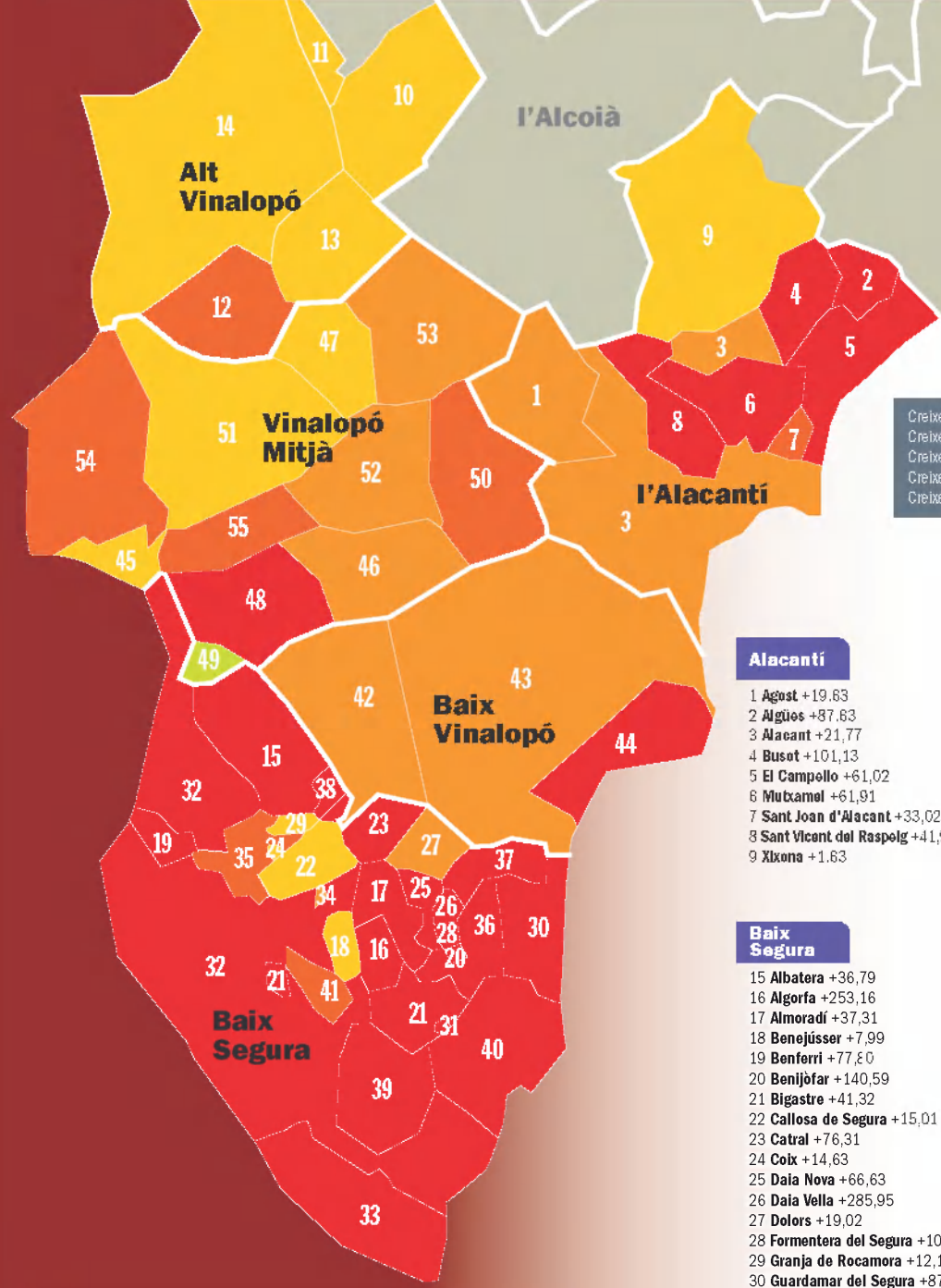
En boca de Mateo, que esdevingué senador independent, primer, i comunista, després, “Alacant és una cruïlla; frontera franca durant els segles del reialme, terra franca en temps de l’antigor i ara. És, com Catalunya, un país de *marca*, la seua indefensa desembocadura històrica. Sotmesa a colonització permanent, de les clàssiques a les turístiques, no ha fruit

d’un repòs per a bastir res de segur i de durable.” I a conseqüència de tot açò, hi preval “un afany de canvi que es renova contínuament, una fèrtil inventiva per a guanyar-se el viure cada dia, un esperit pràctic i positiu, un aire liberal i tolerant, de negociants i mercaders, un sentit agudíssim de la conjuntura immediata, previngut sempre per a estar al dia, àvid de tot allò que reporte millorament i comoditat materials... Un resolut individualisme, públicament i privadament insolidari, apoliticisme i una marcada repugnància pels assumptes de caràcter general”. En definitiva, “Alacant no ha passat de l’oferiment d’unes condicions naturals –la temperatura, la pressió, la llum, el paisatge– predisposades per a mirar les coses sota la seua forma immanent”. Segons Mateo, “allò que és vell, trofeu o sentiment, s’enderroca si destorba, o es deixa abandonar a la seua sort, si es considera que no val la pena de ficar la mà al picot”. Comptat i debatut, “les bases inicials, catalanes evidentment”, resten avui “ineficaces per esfumades,

Evolució demogràfica del 1998 al 2008

Creixement estat espanyol: 15,82%
 Creixement Catalunya: 19,78%
 Creixement Illes Balears: 34,69%
 Creixement País Valencià: 25%
 Creixement província d'Alacant: 36,18%

Per sota la mitjana estatal (15,82%)
 Entre la mitjana estatal (15,82%) i la del País Valencià (25%)
 Entre la mitjana del País Valencià (25%) i la de la província d'Alacant (36,18%)
 Per damunt la mitjana de la província d'Alacant (36,18%)
 Descens de població

Font: Instituto Nacional de Estadística (INE). Elaboració pròpia.

Alacantí

- 1 Agost +19,63
- 2 Algües +87,63
- 3 Alacant +21,77
- 4 Busot +101,13
- 5 El Campello +61,02
- 6 Muxamel +61,91
- 7 Sant Joan d'Alacant +33,02
- 8 Sant Vicent del Raspeig +41,92
- 9 Xixona +1,63

Baix Segura

- 15 Albatera +36,79
- 16 Algorfa +253,16
- 17 Almoradí +37,31
- 18 Benejússer +7,99
- 19 Benferri +77,80
- 20 Benijófar +140,59
- 21 Bigastre +41,32
- 22 Callosa de Segura +15,01
- 23 Catral +76,31
- 24 Coix +14,63
- 25 Daia Nova +66,63
- 26 Daia Vella +285,95
- 27 Dolors +19,02
- 28 Formentera del Segura +102,65
- 29 Granja de Rocamora +12,16
- 30 Guardamar del Segura +87,87
- 31 Los Montesinos +91,58
- 32 Oriola +67,30
- 33 Pilar de la Foradada +109,83
- 34 Rafal +30,73
- 35 Redovà +35,77
- 36 Rojals +173,08
- 37 Sant Fulgenci +268,18
- 38 Sant Isidre +36,31
- 39 Sant Miquel de Salines +124,15
- 40 Torrevella +164,45
- 41 Xacarella +35,67

Alt Vinalopó

- 10 Biar +4,70
- 11 La Canyada +11,04
- 12 Salinas +34,57
- 13 Sax +15,64
- 14 Villena +10,77

Baix Vinalopó

- 42 Crevillent +18,73
- 43 Elx +19,10
- 44 Santa Pola +76,06

Vinalopó Mitjà

- 45 L'Alguenya +9,31
- 46 Asp +21,25
- 47 Elda +5,99
- 48 Fondó de les Neus +74,66
- 49 Fondó dels Frares -22,90
- 50 Montfort +35,69
- 51 Monòver +8,99
- 52 Novelda +16,46
- 53 Petrer +23,56
- 54 El Pinós +26,50
- 55 La Romana +28,36

De l'1 de gener del 1998 a l'1 de gener del 2008, l'última data de què hi ha dades de l'INE, les comarques més meridionals del País Valencià han tingut un creixement demogràfic sense parió a l'estat espanyol.

Les xifres són contundents: el Vinalopó Mitjà ha passat de 150.000 habitants a 173.000; l'Alacantí, de 369.000 a 470.000; el Baix Vinalopó, de 233.000 a 287.000; i, atenció, el Baix Segura, de 208.000 a 383.000. El Vinalopó Mitjà tenia tan sols 572 estrangers i en té més de 15.000; l'Alacantí ha passat de 7.000 a 65.000; el Baix Vinalopó, de 1.800 a 40.000; i el Baix Segura, atenció també, el 1998 en tenia 17.000, i el 2008, 159.000. Un de cada quatre habitants de la demarcació –a la Marina Alta i la Baixa també hi ha hagut un increment demogràfic important– són estrangers. En concret, el 23,6%, sobre dades de l'1 de gener del 2008. Una dècada abans, aquest segment es limitava al 5% de la població. “És increïble”, exclama Vicente Gozalvez, doctor en geografia i catedràtic de geografia humana de la Universitat d'Alacant. “Ho hem d'agrair al boom de la construcció”, ironitza, i de seguida enumera factors que hi han contribuït: “El bon clima, un aeroport amb tot de vols a baix preu i en procés d'ampliació, autopistes que enllacen amb el nord i el sud, un terreny empobrit que només genera riquesa fàcil i immediata si es ven a un constructor...”

Nat a Crevillent, Vicente Gozalvez féu la tesi doctoral sobre la seua comarca, el Baix Vinalopó, i recorda que aleshores, els anys 70, “el Baix Segura sofria una despoblació enorme, i Elx [capital del Baix Vinalopó], creixia de manera molt important”. Quatre dècades més tard, aquest expert confirma que “és la província d'Espanya que més creix demogràficament”. I amb una particularitat destacable: “El 61% dels estrangers que hi resideixen són comunitaris, sobretot de països que toquen l'oceà Atlàntic, com ara el Regne Unit, Escandinàvia, Alemanya i els Països Baixos, justament els que presenten taxes de jubilats més elevades.”

Hi ha casos curiosos, com els de Fondó dels Freres i Fondó de les Neus, lluny de la costa, en què la repoblació ha estat ben significativa. Avui, al primer ja hi ha més estrangers que no ciutadans de l'estat espanyol, i al segon, el percentatge de població forana arriba al 41%. “Al Vinalopó Mitjà, la tendència creixent acaba de començar de debò”, avisa Gozalvez, que informa que ja hi ha dinou municipis de les comarques alacantines amb més estrangers que no autòctons, set al Baix Segura. L'exemple més aclaridor és Torrevella, amb 54.000 estrangers –12.500 dels quals del Regne Unit– i 47.000 ciutadans de l'estat espanyol. A Sant Fulgenci, el 77% del cens és estranger; a Rojals, el 74%; a Algorfa, el 69%; i a Sant Miquel de Salines, el 64%. D'una altra banda, Oriola té 33.600 estrangers i 51.000 ciutadans de l'estat espanyol.

A diferència de la Marina, al Baix Segura, al Baix Vinalopó i a l'Alacantí predominen les edificacions barates. Els nous habitatges, molts il·legals i la gran majoria unifamiliars, sovint s'insereixen en urbanitzacions tancades en què no entra ni el carter. A les ambulàncies i els policies, els costa de trobar-los. En molts casos no tenen ni nom. Segons Vicente Gozalvez, “el creixement espectacular dels darrers deu anys és insostenible”, però a continuació apunta que “en vindran tants com vulguen”, perquè “la província d'Alacant té un perfil propi: n'hi ha que hi vénen a treballar, però també n'hi ha molts que hi vénen a viure-hi”. La mutació del paisatge no farà emigrar els jubilats forans que han escollit el Baix Segura o el Vinalopó com a retirada permanent: “Potser se n'aniran alguns de la Marina, però no del Baix Segura, perquè aquests no tenen tants recursos... Açò és l'asil d'Europa, i hem de preparar-nos per a una altra vinguda important de gent cap a l'interior. La política de construcció de noves urbanitzacions, que són les que demana el mercat, serà determinant. Cal una regulació molt més encertada i exigent.”

El Campello i Santa Pola presenten la taxa de població vinculada –aquells que hi tenen la segona residència o hi treballen o hi estudien– més elevada de l'estat espanyol: un habitatge per cada 0,6 habitants censats. Però “el cas més conflictiu”, segons Gozalvez, és Crevillent. Tan sols el 25% dels residents estrangers provenen de la Unió Europea i el 56% són magribins que “van començar venent catifes i que ara han arrelat molt a determinades àrees de la ciutat”.

si no substituïdes”. Fet i fet, les *ratpena-teries* i el jocfloralisme només van agafar-hi una certa embranzida en castellà, i ni al moment culminant de la Segona República no hi brollà un discurs autonomista contraposat a l'espanyol: l'Estatut valencià no era a la primera filera de reivindicacions dels polítics casolans, tot sovint forans. Només cal veure quins han estat els alcaldes d'Alacant a la represa democràtica: del 1979 al 1991, José Luis Lassaleta –fill d'Alacant, per bé que amb avantpassats italians–; del 1991 al 1995, Àngel Luna –madrileny–; del 1995 al 2008, Luis Díaz Alperi –asturià–, i d'aleshores fins ara, Sonia Castedo, nascuda a Ribadeo (Galícia).

Passat i present. L'escriptor alacantí més popular, el monover José Martínez Ruiz, *Azorín*, va escriure que “Catalunya es Valencia y es Alicante, y es Mallorca”. I, segons que va escriure Mateo el 1965, “els alacantins il·lustrats de la muntanya i del litoral se senten, en la mesura rudimentària amb què discerneixen aquests assumptes, diferents dels castellans. Però la seua visió estreta i de poca llargada del món català els empeny cap al castellà, més aparent, ric i suggestiu”.

En signar-se el tractat d'Almirra, Catalunya tenia mig milió d'habitants, i Castella vuit milions, cosa que complicava la repoblació del sud. Amb la concòrdia de Torrellas aquesta part del país passa a jurisdicció valenciana i la *governació* s'estableix a Oriola. “Encara que fins a finals del segle XVIII s'hi parlàs i escrivís en català, Oriola sempre ha estat la menys catalana, valenciana i tan sols alacantina, de les viles d'Alacant”, escriu Mateo, que diferenciava entre “l'Alacant forestal i cultivat, europeu, i l'Alacant africà, de desert”, i que en parlar del Baix Segura deia que “el Regne l'ha considerat sempre com a annex, diga el que vulga la política”. Mateo observà que, “fins i tot les expressions lúdiques, els dies de troballa del plaer col·lectiu, són a Alacant importades i adaptades. Què és, doncs, autòcton, nadiu, original? Sense dubte, no res. Tot va venir de fora i tot és forà”. Com Villena i Saix, afegides l'any 1836 a la divisió provincial alacantina.

A parer seu, “els alacantins són el que són i qui són per i mercè a la província, criatures provincials. Sense el gresol, carcassa o lligam que la província els

La llengua al sud: millor a l'escola, pitjor al carrer

La virtualitat de la línia Biar-Busot va adherida a una altra línia imaginària, en aquest cas lingüística, que implica un descens notable de l'ús del català més enllà d'una corba que enllaça mar i muntanya, que va de la Vila Joiosa (Marina Baixa) al Camp de Mirra (Alt Vinalopó), passant per Xixona (Alacantí) i Castalla (Alcoià). Cap al sud, en part a causa del desafortat creixement demogràfic, costa més de sentir-hi parlar la llengua.

Josep Maria Baldaquí, vice-director de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i màxim responsable de la seu que l'organisme té a la Universitat d'Alacant, diferencia entre el vessant quantitatiu i el qualitatiu: "Gràcies a l'ensenyament hi ha més gent que el sap parlar que no fa vint anys, però després hi ha un buit molt gran que no repunta de nou fins que no analitzem els parlants de la tercera edat, en què torna a pujar... A la ciutat d'Alacant, tan sols l'11% l'han après per tradició familiar, molts dels quals vinguts de pobles del voltant."

En efecte, Alacant va rebre un nombre important d'immigrants a partir dels anys 60, i van instal·lar-se en un barri o en un altre segons la procedència. Molts andalusos, castellano-mancecs i murcians van arrelar a Ciutat Jardí, Verge del Remei, Lo Morant i Altozano, mentre que els nascuts a l'àrea metropolitana de la ciutat –Mutxamel, Sant Joan, Xixona– van instaurar-se sobretot al Pla, i els del Baix Vinalopó, a Benalua.

Baldaquí és un d'ells. Nascut i resident a la capital de l'Alacantí, cal trobar-ne els orígens familiars a Mutxamel i Sant Joan d'Alacant. Avui no nota "ni un augment ni un descens,

de l'ús social de la llengua", sensació que no experimenta a València, on afirma que "s'hi sent molt més". "A Alacant –continua– fa temps que van trencar-se les xarxes de relació. Tothom sap amb qui pot parlar el català i amb qui no, hi ha una mena de cèl·lules tancades." Fet i fet, "l'únic fet positiu és l'escola, els programes d'immersió lingüística (PIL), que creen xarxes de relació diferent i on la llengua cobra més importància", per bé que, en aquest camp, tampoc no són tot flors i violes: a Alacant només hi ha catorze escoles d'infantil i primària que oferescen aquest servei, i nou, als estudis de secundària, on a més la immersió no es respecta de manera escrupolosa. "Com que cada cop hi ha més optativitat, es creen grups més petits que acostumen a fer-ho exclusivament en castellà", explica Baldaquí. El panorama al batxillerat és encara més decebedor, atès que hi ha ocasions en què, tot i haver-se matriculat en línia en valencià, l'alumne no disposa de cap assignatura en la llengua d'Ausiàs Marc.

Dels municipis que limiten amb Alacant pel nord, Xixona és el que conserva més bé l'idioma. A la seua tesi doctoral, elaborada entre el 1995 i el 1996, Baldaquí analitzà l'ús de la llengua a Xixona, Mutxamel i Alacant. La primera oferia el nivell de parlants més elevat, d'un 70%, mentre a Mutxamel amb prou feines si s'arribava al 50%, i a Alacant, al 20%. "Mutxamel –diu Baldaquí– sempre ha semblat partida en dues comunitats separades, la dels oriünds del poble i la dels immigrants, i això en determinava la llengua. A Xixona, en canvi, la immigració s'ha integrat molt mi-

llor, potser perquè és més allunyada d'Alacant i perquè no ha rebut tants nousvinguts."

El cas de Sant Joan és diferent. També és a tocar d'Alacant, però sovint ha estat el lloc on els alacantins han passat l'estiu, per comptes de Mutxamel, un indret agrari. Avui, la situació del català hi és pitjor que no a la veïna Mutxamel. I el Campello, que tradicionalment havia estat separat en dos nuclis –el dels pescadors i el dels llauradors–, ha acabat força desfigurada per la construcció massiva d'apartaments, on s'ha traslladat tot de gent que en ben pocs casos conrea la llengua.

Cap a l'interior, es destaca el cas d'Elda i Petrer, fusionats geogràficament però diferents lingüísticament, fruit de la repoblació. "Hi ha una rivalitat històrica important, més enllà de l'idioma", comenta Baldaquí. A Elda, malgrat tot, hi ha un 10% que saben parlar català, possiblement fruit de l'emigració de Petrer, de gent que s'hi ha comprat la casa. "A Elda –recorda– antigament hi havia un cert percentatge de valencianoparlants, però va diluir-se al franquisme. Pel que fa a Petrer, i com passa a Mutxamel, la gent del poble manté la llengua bastant bé."

Al sud, es destaquen Elx i Crevillent. En el primer cas, potser pel substrat de poble, el percentatge de parlants sempre ha estat "entre un 10% i un 15% superior al d'Alacant, on costa molt més de trobar-hi retolació en valencià, per exemple. Quan veus un comerç que ha posat el rètol en la llengua del país, t'entren ganes de comprar allò que siga!". "A Elx –observa Baldaquí–, els alcaldes habitualment han estat valencianoparlants i la indústria del

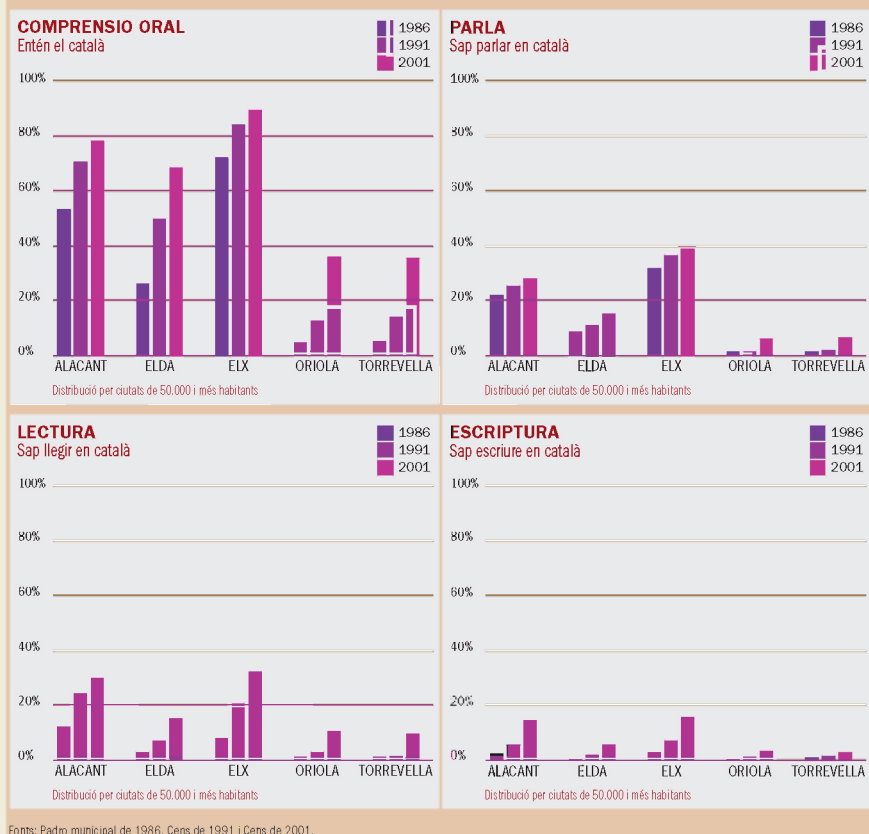
procura i en el qual els dissol, no sé què serien, evidents com són varies i heterogènies coincidències, comarcals o així, amb altres tantes senyes". N'és una bona prova la diversitat lingüística (vegeu el quadre a l'altra pàgina), que oposa casos com els del Comtat, l'Alcoià o la Marina

Alta, de clara majoria catalanoparlant, amb uns altres de ben castellanitzats, com l'Alacantí o les tres comarques que abasta el Vinalopó. Just els que hi ha sota la línia Biar-Busot.

Al' hora d'explicar el perquè d'aquesta heterogeneïtat, Josevicente Mateo tam-

bé posà l'èmfasi en els condicionants econòmics. Tot i la pobresa del terreny, destaca el "dinamisme" d'aquestes comarques. Mateo va escriure, de fet, que "Alacant se sosté gràcies a l'enginyeria i a l'esforç de la seua gent". En aquest sentit, "exportar i importar són negocis

Evolució de les aptituds lingüístiques

calcer ha estat en mans d'il·licitans, i cap mai no ha marginat el valencià. A Alacant, ja fa anys que la política i l'economia resten en possessió de gent no nascuda a la ciutat." Pel que fa a Crevillent, "el valencià encara s'hi conserva bé, tot i ser frontera lingüística i haver experimentat un creixement notable... Molta de la indústria, de tota manera, encara és en mans de la població autòctona".

I al Baix Segura hi ha l'illa de Guardamar, extrem sud del català,

l'únic municipi de la comarca on es conserva, per bé que en nuclis reduïts. Guardamar, de fet, no s'ha salvat de l'allau urbanística que ha suportat la zona. A les gegantines Oriola i Torrevella, només el parlen els alumnes que voluntàriament l'aprenen a escola. A la segona, és l'anglès, que hi augmenta. Com al petit Fondó dels Frares (Vinalopó Mitjà), un poble catalanoparlant que ara fa el seu llibret de festes bilingüe: en castellà i en anglès, és clar.

que a Alacant vénen de molt lluny, que facilitaren la sortida dels excedents de producció i que van articular una vida mercantil que donaria, a més d'una forma de viure, l'oportunitat per a assolir altres finalitats". El calcer, la joguina, el marbre, el torró, les catifes, el raïm... I,

sobretot, el descobriment del turisme, hi han penetrat amb força. Ací Mateo fou igualment visionari. El 1965 escrivia que "la invasió de forasters, l'enèsima, provoca mil i un negocis, la majoria bruts i tèrbols, des del bloc rusquer i el gran hotel, la façana feliç, a la paradeta ambulante

de quincalla i *souvenirs*; barreja mil aspectes socials, des del financer al bracer que arriba amb el farcellet a l'espatlla, de la Manxa, d'Andalusia, Castella, Extremadura, Múrcia... És la darrera forma de colonització, afortunadament pacífica. Si persisteix, redundarà la propensió a l'esforç mínim, al relaxament, a la mandra, a l'hedonisme que circulen incessantment dels músculs als nervis dels alacantins. L'Alacant que s'inclina, per proximitat i per comunitat d'interessos, fins a la capital, es convertirà en sucursal del món, en la seua gustosa estació de vacances". Prou abans del *boom* del turisme hi va arrelar gent de procedència diversa, sobretot a la ciutat d'Alacant: italians, maltesos, francesos, anglesos, holandesos, suecs... Cognoms com ara Salvetti, Maissonave, Tomassetti, Lassaleta, Crovetto, Issanjou, Dewit, Gaubert, Raggio, Leach i Dupuy, hi són inherents.

S'ha parlat molt, també, del recel de la ciutat d'Alacant envers València. "Dèries persecutòries i altres deliris", en va dir Mateo, que reblà que "el particularisme prospera amb l'ajut de causes econòmiques molt justificades", un discurs que enllaça amb el que avui encara practiquen el president de la diputació alacantina, José Joaquín Ripoll, o el qui fins fa poc era president de la Cambra de Comerç autòctona i ex-president de la corporació provincial, Antonio Fernández Valenzuela, que acaba de reingressar al PSPV-PSOE i que vol esdevenir alcaldable d'Alacant. Tant l'un com l'altre no s'han estat de criticar la Generalitat Valenciana per la "marginació" a què sotmeten les comarques alacantines, des del punt de vista de la inversió pública.

El primer ferrocarril que uní Madrid i la mar tenia com a destinació Alacant, cosa que la convertí no sols en alternativa, sinó en referència absoluta, per a tots aquells que no es podien permetre de visitar el saturat Cantàbric. Alacant, el Campello i Sant Joan, primer, i Santa Pola i Torrevella, en segona instància, van ser pioneres quant a captació d'aquest mercat humà. Quaranta anys més tard, la costa ja és del tot saturada i els nouvinguts –sobretot, anglosaxons– ocupen l'interior. Els percentatges d'augment demogràfic entre el 1998 i el 2008 (vegeu quadre de les pàgines 16-17) ho diuen tot. No hi ha un cas com l'alacantí. Alacant va a part, encara avui.